

PEVDIKIRJE

SÄÄMI KIELÂKÄLDEE (SÁMI GIELLAGÁLDU) ANARÂŠKIELÂ KIELÂJUÁVUS

Äigi 11.12.2015 tijme 12.00 - 17.00 já 12.12.2015 tijme 10.00-17.00

Saje Sajos, Sisti (3. kerdi), Aanaar

11.12.2015

Mieldi Marja-Liisa Olthuis kielâjuáhus jeessân
Hannu Kangasniemi Petter Morottaja värijeessân
Matti Valle äššitobdee
Matti Morottaja äššitobdee
Miina Seurujärvi kielâpargee
Neeta Jääskö kielâpargee
Marko Marjomaa Säämi Kielâkäldee hovdâ (skype peht 12.00-12.30)

Meddâl Anna Morottaja kielâjuáhus jeessân
Ilmari Mattus äššitobdee

12.12.

Mieldi Marja-Liisa Olthuis kielâjuáhus jeessân
Petter Morottaja kielâjuáhus jeessân (skype peht)
Anna Morottaja kielâjuáhus jeessân
Matti Valle äššitobdee

Matti Morottaja	äššitobdee
Ilmari Mattus	äššitobdee
Petra Kuuva	äššitobdee tijme 10.00 - 12.15
Miina Seurujärvi	kielâpargee
Neeta Jääskö	kielâpargee

1 § ČUÁKKIM LEKKÂM

Säämi Kielâkäldee hovdâ Marko Marjomaa leehâi čuákkim 11.12. tijme 12.20. Aalgâst sun mainâstij uánihávt Säämi Kielâkäldee projektist.

2 § ČUÁKKIM LAVÂLÂŠVUODÂ JÁ MERIDEMVÁLDÁLÂŠVUODÂ TUHHIITTEM

Čuákkimpovdiittâs-äššilisto lii vuolgâttum jesânáid 19.11.2015 šledgâpoostâ mield.

IÄVTUTTÂS: Čuákkim pahuduš lavâlâžžân já meridemváldálâžžân.

MIÄRÁDÂS: Pahudui.

3 § PEVDIKIRJE TÄRHISTEM

IÄVTUTTÂS: Pevdikirje tärhistuvvoo čuákkim maŋa 12.12.2015.

MIÄRÁDÂS: Iävtuttâs mield.

4 § ÄŠŠILISTO TUHHIITTEM

IÄVTUTTÂS: Saavâjodetteijee väljejuvoo 11.12. čuákkimân. Kielâjuáhus saavâjodetteijee väljejuvoo 12.12. ko puoh eidasâš jesâneh láá čuákkimist.

MIÄRÁDÂS: Iävtuttâs mield

Äššilisto:

11.12.

1§ Čuákkim lekkâm

2§ Čuákkim lavâlâšvuodâ já meridemvâldâlâšvuodâ tuhhiitem

3§ Pevdikirje târhistem

4§ Äššilisto tuhhiitem

5§ Saavâjodetteijee valjim 11.12. čuákkimân

6§ Päikkinommâpargo

7§ Pođoi saanij normim

8§ Kielâpargei pargoh proojeektääigist

12.12.

9§ Kielâjuáhus saavâjodetteijee valjim

10§ Stavâlistem anarâškielâst

11§ Attributij koŋruistem

12§ Tiervâsvuodâsäänih

13§ Tiättun

14§ Eres ääših

15§ Čuákkim lopâtem

11.12.2015

5§ SAAVÂJOĐETTEIJEE VALJIM

MIÄRÁDÂS: 11.12. Saavâjodetteijen väljejui Marja-Liisa Olthuis.

6§ PÄIKKINOMMÄPARGO

Luoddâkolbâäšši lii lamaš kielâjuáhus čuákkimist 16.-17.5.2014.

Vááldus pevdikirjeest:

8§ KIELÄJUÁHUS JÁ RAVVIMJUÁVHU CIÄLKKÁMUŠ LUODDÄKOLBÄÄŠIST

Luoddâkoolbah láá Aanaar kieldâst čallum maht sättoo sâmikielân. Sâmikielâlijn noomâin ij lah loogiik tast main sâmikielâin noomah láá já anarâškielâliih noomah láá liijkás uccáá.

IÄVTUTTÄS: Čuákkim ciälkká luoddâkolbâ ääšist jieijâs uáivil já vuolgât ciälkkámuš Laapi ELY- kuávdázân.

MIÄRÄDÄS: Iävtuttâs miel. Matti Morottaja čáálá ciälkkámuš vuoluupiälái ravvui miel:

- Ärbivuálâlijn anarâškuávluin váiluh anarâškielâliih nommâkoolbah
- Ubâ Aanaar kieldâst koolbah kalgeh leđe čallum anarâškielân
- Tain nommâkoolbâin moh čujotteh anarâškuávlun kolgâččii leđe meid anarâškielâliih noomah (Luoddâkoolbah moh láá Aanaar kieldâ ulguubeln)
- Puáris koolbâi čäällim kalga tivvood.
- Äššitobdee nommääšist lii Ilmar Mattus
- Kielâravvimjuávkku iššeed nommâpargoost
- ciälkkámuš fáárus lii meid Samuli Aikio čäällim avžuuttâs

Iävtuttâš ciälkkámuššân: Kielâjuávus ciälkká taan vuáru koolbâi anarâškielâg noomâi riehtäčälimist já avžut, ete IJB-kuávdáš váldáččij olssis pargo oovtâst Sâmitige kielâraadijn já kielâjuáhusijgijn rähtiđ strategia, mon sâmikielân jieškote-uv nommâ čálloo já mon kuávlust. Kielâpargeeh oovdânpyehtiv ciälkkámušhammiittâs, mii tuhhiittuvá máhđulâš nubástusâigijn.

Iävtuttâs ohtsâšpargoost kielâraadijn já anarâš-, nuorttâlâš- já orjâlâškielâ kielâjuáhusijguin luoddâkolbâäšist: Jis kielâräädi já puoh kielâjuáhuseh (keevâtlávt uáivild Suomâpeln jesânijd) aneh luoddâkolbâäšši já ohtsâšpargo tehâlâžžân, te Kielâkäldee kielâjuáhuseh Suomâpeln pyehtih ive 2016 peln ornid ohtsâščuákkim kielâraadijn. Kielârááđán piäijoo iävtuttâs povdiđ čuákkim čuákán, rähtiđ jieijâs poliitlâš linjá já táárbu miel asättiđ pargojuávu čodâldittid keevâtlâš karttim- já suogârdállâmpargo sehe koordinistid ohtsâšpargo Suomâ virgeomâhijgijn. Kielâpargeeh oovdânpyehtiv ciälkkámušhammiittâs mii tuhhiittuvá máhđulâš nubástusâigijn.

MIÄRÄDÄS: Ciälkkámušân kalga lasettiđ listo päikkinoomâin maid kalga tivvood. Ilmar Mattus čäällim päikkinommakirje kiävttoo kâlden. Ciälkkámuš já aalgâ vuolgâttuvvojev tivomij maŋa ovdâskulij.

7§ PODOI SAANIJ NORMIM

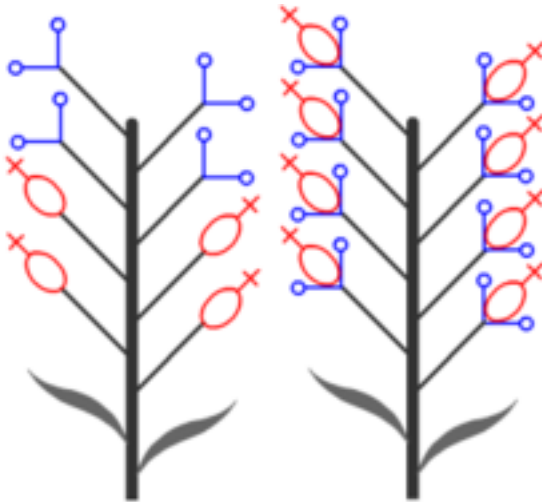
Kielâpargeeh lává nuurrâm liiston saanijd já haamijd moh iä lah normâdum, mut liččii pyereh lede. Kielâpargeeh oovdânpyehtiv listo.

LISTO:

- **toistaiseksi voimassa oleva** – tuáistáázân vyeimist orroo (om. pargosopâmušâin)
- **yksineuvoinen, kaksineuvoinen** – oovtsuhâpiälâlâš, kyevtsuhâpiälâlâš (kâldee: uđđâ säänih listo)
- **Yksikotinen, kaksikotinen** – oovtohtâgâslâš / oovtkuátásâš (MLO sänikirjeest ohtâgâs - yksilö)

Yksikotisia ovat kasvit, joiden heteet ja emit sijaitsevat samassa kasviyksilössä.

Kaksikotisilla kasveilla heteet ja emit ovat eri yksilöissä.

Plantes **monoiques**: flors hermafrodites
o flors masculines i femenines al mateix peu.

 Androceu Gineceu

Vasemmalla yksikotinen kasvi jossa on yksineuvoisia kukkia, oikealla kasvi jonka kukat ovat kaksineuvoisia.

- Kaksineuvoinen = kukka, jossa on sekä heteitä että emejä (kaksineuvoisten kukkien tapauksessa kotisuuden käsitettä ei tarvita)
- Yksineuvoinen = kukka, jossa on (vain) heteitä tai emejä
- Kaksikotinen = kasvi, jonka hede- ja emikukat ovat eri yksilöissä
- Yksikotinen = kasvi, jonka hede- ja emikukat ovat samassa yksilössä
(Käldee: Wikipedia)

yksikotinen³⁸ *kasv.* kasvista jonka yksineuvoiset hede- ja emikukat ovat samassa yksilössä t. jonka kukat ovat kaksineuvoiset.

kaksikotinen³⁸ *kasv.* kasvi jonka hede- ja emikukat ovat eri yksilössä. (Käldee: Kielitoimiston sanakirja)

- **seksuaalinen hyväksikäyttö** – seksuaallâš illâástem
- **merisili** – merâšâggipállu (kâldee: Škoovlâ biologia já eennâmtiátu 6, s. 113). Iävtuttum meid: säggiskálžu.
- **kaivos** (*teollisuuden ala, kaivannaisten maanalainen louhimispaikka t. avolouhos; kaivannaisten louhintaa harjoittava liikeyritys*) – ruuki vai kuáivuttâh
- **taldrik -sääni ol. lok. häämi**: taldrikkeest vâi taldrikist vâi kuohtuuh
- **hengâstâh** - naulakko (kâldee: Vuosmuš tuhháát säännid, s.5) meiddei iävt. **pivtâsmuorâ**.
- **vuáruttid** - priorisoida (orj. vuoruhit -maali miel, VIM); iävtuttum meiddei pieijâđ vuosâsajan, tiäduttid. Ovdâmerkkân: “Kielâkâldee vuárut pargoinis tiervâsvuotâsánáduv ráhtim taan ive peln.”
- ilotulitus: **rakettij pääččim** (uddâ saanij listo), meiddei iävt. (ilotulite) **juhlepavkkânâs**
- **jälkiehkäisy**: normâdemnâálá tiervâsvuotâsánilistoost, kogo láá iävtuttum sehe **maņaestim** ete **monnjâestim**. Sääni lii aldemui aagij kojâđum Kielâkâldest áđai ličij pyeri uázžud tuhhiittum teermâ kiävtun.
- **termi**-sääni vuáháduuttim. Termi meerhâš anarâškielân ovtlâán luáhá teikkâ suomâkielân “törmä”, smiettâp kalga-uv vest suomâkielâ sääni “termi” vuáháduuttid anarâškielân veikkâbâ **termân** amas toh siáhánid koskânis.

Iävtuttâs: Kielâjuáhus savâstâl saanijn, já tuhhiit toid teikkâ uási toin máhđulâš nubâstusâigijn.

MIÄRÁDÁS:

Suomâkielâ sääni “termi” lii termâ;

Ruuki vai kuáivuttâh: kuáivuttâh vuosâsaajeest, mut ruuki meid tohhee;

jälkiehkäisy - maņa estim (sânilitto);

“vuáruttid-priorisoida” ij soovâ anarâškielân, pyerebeh láá: Adeliđ vuáru, pieijâđ

vuosâsajan, prioristid, vuosâsajadiđ, ain ohtâvuodâ miel;

taldrik ij lah 3.st sääni já tot sojá ol.lok. “taldrikkeest”.

Eres saanijd já iävtuttâsâid čuákkim merkkij tiättun.

8§ KIELÂPARGEI PARGOH PROOJEEKT ÄÄIGI

Savâstállâm tast, magareh pargoh láá teháliih anarâškielâst. Ovdâmerkkân: tiedettem kielânormimpargoi ovdânmist, palvâlusâin tiedettem.

Savâstállâm: Pargo-oornig meridempargoi lasseen tehâlâš pargoh láá: kielâteknopargoh, oppâmaterial sânilistoi nuurrâm já târhistem. Kielâkâldee ornim anarâškielâ vuosmuu seminaar fáddá lii čäällim.

11.12. Puddâ tijme 14.14.-14.30 . Puudâ maņa pahudui, ete puohah lijji mielâ.

11.12. Puddâ tijme 15.30.-15.45 . Puudâ maņa pahudui, ete puohah lijiii mieldi.

Saavâjodetteijee lopâttij čuákkim 11.12.2015 tme 17.00.

12.12. Saavâjodetteijee leehâi čuákkim tme 10:20. Pahudui, kiäh láá mieldi (listo pevdikirje vuosmuu siijđost). Meridui, ete ovdil kielâjuáhus saavâjodetteijee valjim kiedâvuššâp stavâlistem.

Purâdempuddâ tijme 12.15-13.20 . Puudâ maņa pahudui, ete puohah lijiii mieldi.

12.12.2016

9§ KIELÂJUÁHUS SAAVÂJODETTEIJEE VALJIM

Kielâjuávuš väljee saavâjodetteijee kielâjuáhus jesânij kooskâst. Kielâjuáhus jesâneh láá: Anna Morottaja, Marja-Liisa Olthuis, Petter Morottaja.

MIÄRÁDÁS: Kielâjuáhus saavâjodetteijen väljejui Marja-Liisa Olthuis.

10§ STAVÂLISTEM ANARÂŠKIELÂST

Kielâjuávuš lii jo mottoom verd kietâdállâm anarâškielâ stavâlistem 6.-7.5.2013.

Stavâlistem anarâškielâst

Petter Morottaja: Máttáátteijeeh láá kojâdállâm, maht anarâškielâ stavâlistem mana. Stavâlistem lii tehálâš luuhâm oppâmist.

Älkkeemus vyehi lii stavâlistid suomâkielâ maali mield:

"

· Jokaisen konsonanti+vokaali -yhdistelmän edellä on tavuraja. Esimerkiksi **pa-ta, kos-ki, kään-nös, kars-ta.**

· Kahden eri vokaalin välissä on tavuraja, jos ne eivät muodosta diftongia.

Esimerkiksi **la-ot, hau-et.**

· Yhdyssanoissa kukin yhdysosa tavutetaan erikseen kuten itsenäinen sana, ja yhdysosien välissä on siis aina tavuraja. Esimerkiksi **ka-tu-o-ja, yh-dys-o-sa.**

"

Suomâkielâst stavâlij tiäddu mana tánávt:

- 1. stavâlist váldutiäddu
- 3. stavâlist uálgitiäddu (já jyehi nubbeest tast ovdâskulij
- (láá motomeh spiehâstuvvah kale)

Anarâškielâst láá kuittâg motomeh kukkodâhääših, moh sâttih vaiguttiđ sääni tiäddoid. Kost lii sääni váldutiäddu:

- **Puško** vuájá jäävrist. --> foneetlávť š lii kukke.
- Mun kuddim **puško**. --> foneetlávť š lii uánihâš já u já o lává pelikuheh.

Koččamuš lii, et stavâlistep-uv maajeeb celkkuu:

- 1) mun kud-dim puš-ko.
- 2) **Mun kud-dim pu-ško.**
- 3) mun kud-dim puuš-koo.
- 4) mun kuddim puško

pää-ni   pään-ni   **pään-i**

Nubbe taas kullee äšši lii vala tot, et maht puáhtá máttááttiđ luuhâđ uánihis diftoŋŋijđ.
Mut tom ij tääiđi pyehtid stavâlistmáin išediđ.

Kielâjuávuš já ravvimjuávku meridii iävtuttiđ máttáátteijeid čuávuvâš stavâlistem vyevih:
pu-ško já **pään-i**. Meridui meiddei kojâdiđ máttáátteije uáivil stavâlistmist.

Stavâlistem tile onne:

Máttáátteijeeh urruu mietâmin kielâjuáhus avžuumân. Motomeh ääših iä kuittâg lah vala čovdâšum tain stavâlistem ravvuiguin:

sujâtemkiäččuseh já čonâsvokaleh
diftoŋŋij kukkoduvah stavâlistmist

Ovdilgo smiättá maht kalga stavâlistid, kannat smiättâđ Manen kalga stavâlistid. Išediđ ereskukkosâš jienâtmij luhâmist? Vái mudoi “uánidid” sääni vái ličij älkkeb luuhâđ?

Maidnii suomâkielâ stavâlistmist:

Esimerkiksi sanassa *aurin-ko*, *aurin-gon* esiintyvän *äng*-äänteen tavunraja on *n:n* ja *k:n* tai *g:n* välissä, mutta jälkimmäisen jakaminen eri riveille ”aurin- gon” on myös häiritsevää (yhdistelmällä *ng* kun kuvataan yhtä äännettä). (Kielikello 1/2003, Taru Kolehmainen, Tavun rajat)

IÄVTUTTÂS:

Vyeleeb teevstâi meerhâi čielgiittäseh:

puáidudum konsonant – konsonant lii pelikukke
puáidudum diftoŋ – uánihis diftoŋ

- kuhes diftonj, te puáhtá-uv tom merkkid návť: *čuo-škâ* , *čuá-vu*
- Uánihis diftonj monâččij návť: *čuoš-kâ*, *iär-ás-áid-uv* (1. st. uán. dif, pelikuhes r)
- pelikuhes vokaleh (pu'ško): *pu-ško JO MERIDUM!*
- pelikuhes konsonant: *pään-i JO MERIDUM!* (*vuám: ij diftonj*)
- kuhes diftonj já pelikuhes konsonant, maht talle? Om. "*kyel-i*" vâi "*kye-l-i*" verdid "*kyel-e*"
- kuhes diftonj já kuhes konsonant : *uá-đđid* verdid *uáđ-đee*
- pelikuhes vookaal ja uánihis konsonant: akk/gen. *ko-ve* verdid nom. *kov-e*
- sujâtemkiäččuseh: Kalga-uv stavâlistid sierâ vâi ij? *čuo-škâ-ij*, *kiä-inu-id*, *pen-ná-in*, ča-lme-est (a lii pelikukke, kuus čonâsvookaal kalga stavâlistid?), kee-ji-st, naah-kij (huom! kiäjuš ij lah sierrejum), saa-ni-jd, oor-nig-ân (vâi oor-ni-gân?), pih-tâs-ijd (vâi pih-tâ-sijd?), pier-vâl-is (vâi pier-vâlis vâi pier-vâ-lis?), juoŋ-ŋâs-eh
- maht: pe-lji, vyes-i-áál-du, čuá-vum-áin (vâi čuá-vu-máin?)

Vyeleeb ovdâmeerhah láá ovdâškoovlâpuđâldemkirjeest. Tain puáhtá keččâđ, et maggaar stavâlistem lii, jis tot mana paajeeb njuolgâdusâi mielđ:

Iv-nii Ee'-led, *Uáb-bee* já *Sam-mol*
 Sáár-gu *jiei-jâđ* ko-ve!
 Naa-nood *čuo-škâ-ij* kir-dem-kiä-inu-id.
 Čuá-vu pen-ná-in siij-má. Aal-gât uág-gum-stáá-gu kee-ji-st.
 Iš-šeed luo-sâ kuár-ŋuđ kuo-škâ pa-jas. Uu-sâ já sáár-gu kiä-inu.
 Uu-sâ čič-čâm iä-ru.
 Iv-nii ko-ve rav-vuu mielđ.
 Pes-kâ-naah-kij uuc-câm
 Iv-nii aa-ši-jd, moh iä kuu-lâ luá-ndun.
 Čuá-vu suo-ppâin áál-dust vuá-sán.
 Juá-đhi kov-voos.
 Iv-nii aa-ši-jd, moh kul-lo-jeh čoh-čâ-kiä-sán.
 Kul-dâl mai-nâs. Pie-jâ kuu-vi-jd riev-tis oor-nig-ân.
 O-vtâs-tit pih-tâs-ijd, moh kul-lo-jeh ooh-tân.
 Myer-ji-mee-ci-st
 Merk-kii kuu-vi-jd riev-tis oor-nig-ân.
 O-vtâs-tit mye-rji já loos-tâ. Iv-nii.
 Kuáb-báá vie-rmi-st láá ee-nâb šaap-šah? Merk-kii ruos-sá-in
 Mii tiiv-ri-jd lii e-res-lá-gán? Merk-kii ruos-sá-in.
 Sáár-gu kuo-li-jd siäm-máá-lá-gá-nin ko vuos-muš kye-l-i. Iv-nii.
 Juá-đhi vie-rmi-kov-voos.
 O-vtâs-tit vuo-gâ já suoi-vuu.

Jo-đe kiä-inu suor-máin. Re-ki-nist tiij-gâid.
 O-vtâs-tit eer-gi já rie-v-â, ker-ris tei-kâ sa-ni.
 Heer-vâd leeņ-gi-jd.
 Juá-đhi kov-voos.
 Maid puá-sui por-á? Iv-nii.
 Iv-nii toņ-ņâs-ijd, main láá siäm-máá en-nuv mye-rjih ko Uáb-bee kuá-mmir-ist.
 Suo-gârd ko-ve oov-tâst mát-táát-tei-je-in.
 Maht kuáv-ská piä-sá pier-vâl-sis? Sáár-gu kiä-inu.
 O-vtâs-tit áál-du já vye-si meer-hâ miel.
 Suu-nât-tâl já sáár-gu pe-lji-meer-hâ.
 Juoņ-ņâs-eh
 Kii kod-dá mon kyel-e? Čuá-vu suor-máin siij-má.
 Čuo-pâ juo-ņâs-tem pier-gâs-ijd ki-rje siij-đost 91. Lij-máá kuu-vi-jd kiä-lhá oo-lâ.
 O-vtâs-tit saa-ni-jd main lii siäm-máš me-rhâ-šum-e.
 Heer-vâd vaa-câ.
 Iv-nii uc-ceeb.
 O-vtâs-tit čuág-gá-id
 Sáár-gu spääi-lih kiä-inu kir-no-la-by-rint čoo-dâ.
 O-vtâs-tit vye-si já áál-du.
 Sää-mi aal-mug-pei-vi
 Iv-nii lii-pu.
 Iv-nii lii-pu-id.
 Mii vuát-too? O-vtâs-tit el-lee já riev-tis luo-dâ-id.
 Kiän kap-peer? O-vtâs-tit já iv-nii. Sáár-gu já iv-nii iär-ás-áid-uv ka-per-ijd.
 Sáár-gu já iv-nii vuod-duid.
 O-vtâs-tit riev-tis-náál. (dif. uán?)
 Koš-ke-piär-gu-pa-rgoh
 O-vtâs-tit šoo-ņâ já soņ-ņâ-meer-hâ.
 Iv-nii ti-má-sub.
 Moh kul-lo-jeh ooh-tân? O-vtâs-tit riev-tis-náál. (dif. uán?)
 Iv-nii kor-râ-sub.
 Čyel-dim
 O-vtâs-tit riev-tis-náál. (dif. uán?)
 Iv-nii ko-ve. Čuo-pâ vyes-i-áál-du siij-đo-st 91 já lij-máá ko-ván.
 Juá-đhi ko-vos-ijd val-máš-in.
 Sáár-gu kov-voos já iv-nii.
 Čää-li luu-dij noo-mâ-id maal-i miel.
 čuáđ-gi, čuá-ņjá, njuh-čâ, áņ-á-lâh, vuo-ņjâš
 O-vtâs-tit páár-hu já muo-râ čuá-vum-áin sár-gá.
 Uu-sâ čič-čâm iä-ru.
 eel-liđ tier-vân
 Merk-kii äi-gi-oor-nig-ân.

Ruuv-dust lii vye-si. Iv-nii vuo-si-jd, moh láá u-ce-beh ko tot.

Säg-gi-ni-su

Sä-mi-káá-huh

Lei-bi-vuás-tá

Ma-jeb-ar-gâ

Vuoss-ar-gâ

SAVÂSTÂLLÂM: Stavâlistmist savâstállui mottoom verd oovtâst Petra Kuvvain, kote lâi taan čuággá kiedâvušmist mielđ máttáatteijen já luuhâm oppâm äššitobden. Stavâlistem nobdui tergâdin eromâšávt tanen, ete párnááh opâččii kielâ riitmâ tiileest mast kielâ ij nuuvt ennuvgin kulluu argâelimist.

- Čäällimvyevist šoodâi ennuv savâstállâm, ja iävtuttui, ete máhđulávt tom kolgâččij váhá uđâsmittid kuhheebáigásâš Kielâkäldee pargon.
- Iävt meid: ep avžut stavâlistem eenikielâ kirjijd, pic suogârdállâp jieškote-uvlágán pedagooglijd čuávdusijd stavâlistem sajan kielâ riitmâ opâttâlmân (om. LSM) Kielâkäldee pargon máhđ. KHV iššijn sâmikielâ máttáatteijeigijn.
- Iävt meid kevttid tiälhuid sânikove oppâm iššeen.
- Mottoomlâán stavâlistemraavâ máttááttâs vuosâiššeen.
- Luuhâm kuullâm mielđ: iššeen Virkkuuvääri mainâseh páádán (oppâmaterialtoimâttâh)

Saavâjodetteijee meridij 45 min purâdempuudâ tme 12:15.

Puddâ nuuvâi tme 13:20. Puudâ maŋa pahudui, ete puohah láá mielđ.

- Čäällimvyevi muttem meiddei tommit ete tast čielgih pelikukkoduvah olmânáál (kielâpargeeh)

MIÄRÁDÂS: Stavâlistem vuosâulmen lii tuárjuđ jienâdem máttááttállâm algâmáttááttâsâst. Ton lasseen taam siämmáá vyevi puáhtá kevttid meiddei kirjekielašt raddalâsâi potkiimân. Kuhes vookaal maŋa tállân staavvâlmerkkâ. Uánihis vookaal maŋa staavvâlmerkkâ šadda eskin tast čuávuváá konsonant maŋa. Pelikuhes konsonant ij merkkejuu stavâlistmáin; pelikuhes konsonant merkkim kalga kietâdállâđ sierâ, ko lii saahâ ortografiast.

- kuhes diftonj: *čuo-škâ*, (*sun*) *čuá-vu* já (*ij*) *čuá-vu*, *kye-li*, *uá-đđid*
- Uánihis diftonj: *čuoš-kâ*, *iär-á-sáid-uv*, *kyel-e*, *uáđ-đee*, *kyel-i-mää-li*, *vyes-i-ál-du* : -*áá-ldu* - > *vyes-ál-du* : -*áá-ldu* (meiddei: *vyes-i-ču-u-râ*)
- pelikuhes vokaleh (pu'ško): *pu-ško* **JO MERIDUM!**
- pelikuhes konsonant: *pään-i* **JO MERIDUM! HUOM!**(taat miärádâs kessui meddâl, pelikuhes konsonant ij merkkejuu stavâlistmáin: *pää-ni*)
- kuhes vookal: *pel-ji* : *pee-lji*
- kuhes diftonj já kuhes konsonant : *uá-đđid* verdid *uáđ-đee*
- pelikuhes vookaal ja uánihis konsonant: *akk/gen. ko-ve* verdid *nom. ko-ve* ! Kukkoduvâi merkkim suogârdállâp lasečielgâtempargoost Kielâkäldest.

· Staavvâlmeerhah iä kevttuu sujâtemkiäčusij sierrimân. Om: čuo-škâi, kiä-inuid, pen-náin, čal-meest, kee-jist, naa-hkij, saa-nijd, oo-rni-gân, pih-tâ-sijd, pier-vâ-list, juoŋ-ŋâ-seh / juo-ŋâ-seh, čuáv-u-máin

Tme 15:05 meridij saavâjodetteijee 15 miinut puudâ.

Puudâ maŋa pahudui, ete puohah lijiii mielidi, já čuákkim jotkui tme 15:20.

11§ ATTRIBUTIJ KODRUISTEM ANARÂŠKIELÂST

adjektivattribut

numeralattribut

pronominattribut

Váldunjuolgâdus lii, et attribut ij suujâ uáivisääni fáárust.

MUT

*pronominattributeh (motomeh) koŋruisteh “**pelikoŋruensist**”.

oovtáloho nom. tuot lodde gen. tuon lode akk. tuom lode lok. tuon loddeest ill. tuon loodán kom. tuoin luddijn abe. tuon lodettáá ess. tyenen lodden	maangáloho nom. tuoh lodeh gen. tuoi luudij akk. tyeid luudijd lok. tyein luudijn ill. tuoid luddijd kom. tuoi ludijguin abe. tuoi ludijttáá
--	--

Siämmáanáál sojeh meid mere almotteijee säneh *maŋgâ, muáddi, kalle*. (käldee: Anarâškielâ ravvuuh)

*numeralattributeh

nom.	ohtâ kyeli	kulmâ kyele	čiččâm kyellid
gen.	oovtâ kyele	kuulmâ kyele	čiččâm kyele
akk.	oovtâ kyele	kuulmâ kyele	čiččâm kyele
ill.	oovtâ kuálán	kuulmâ kuálán	čiččâm kuálán
lok.	oovtâ kyeleest	kuulmâ kyeleest	čiččâm kyeleest
kom.	ovttáin kuolijn	kulmáin kuolijn	čiččámáin kuolijn
abe.	oovtâ kyelettáá	kuulmâ kyelettáá	čiččâm kyelettáá
ess.	ohtân kyellin	kulmân kyellin	čiččâm kyellin
par.	-	-	čiččâm kyellid

HUOM! akkusativist lohosääni *ohtâ* lii hiäjus tääsist, mut *kyehti-vittâ* láá kievrâtääsist. Maht nummeer *kuttâ* já eres numereh? (Käldee: MLO kielâoppâ)

*lohosääni já substantiv, mii lii maangâlovvoost

nom. käävcih saveheh

gen. kaavcij savehij

akk. kaavcijd savehijd

ill. kavcijd savehijd

lok. kaavcijn savehijn

kom. kaavcij savehijguin

ess. kähcin savehin

(Käldee: MLO kielâoppâ)

*-lâš (-sâš)-loppásâš saanij konruistem

táválâš

nom.	táválâš kandâ	táváliih kaandah
gen.	táválii kaandâ	táválij kaandâi
akk.	táválii kaandâ	táválijd kaandâid
ill.	táválii kaandân	táváleid kandâid
lok.	táválii kaandâst	táválijn kaandâin
kom.	táváláin kandáin	táválij kandâiguin
abe.	táválii kandâttáá	táválij kandâittáá
ess.	táválâš kandân	-
par.	táválâš kandâd	-

MUT

sämmiláš

nom.	sämmiláš kandâ	sämmiliih kaandah
gen.	sämmilii kaandâ	sämmilij kaandâi
akk.	sämmilii kaandâ	sämmilijd kaandâid
ill.	sämmilii kaandân	sämmiláš kandâid
lok.	sämmilii kaandâst	sämmilijn kaandâin
kom.	sämmiláš kandâin	sämmilij kandâiguin
abe.	sämmilii kandâittáá	sämmilij kandâittáá
ess.	sämmiláš kandân	-
par.	sämmiláš kandâd	-

(Käldee: mottoom maᅇᅇᅇs “Millaiset silmät isolla kalalla”)

Mii iäruid lii *távâláš* já *sämmiláš* saanijn, ko toh koᅇruisteh jieškote-uvnáál?

Moh eres säänih čuávuh siämmáá myenster ko *sämmiláš*?

Maid kielâjuávus ávžuut *-láš*, *-sáš*, *-muš*, *-váš* –loppásáš saanij koᅇruistmist?

*pyeri-sääni koᅇruistem

nom. pyeri mätki	nom. pyereh määđhih
gen. pyere määđhi	gen. puorij mađhij
akk. pyere määđhi	akk. puorijd mađhijd
ill. pyere máátkán	ill. puorijd mađhijd
lok. pyere määđhist	lok. puorijn mađhijn
kom. puorijn mađhijn	kom. puorij mađhijguin
abe. pyere mađhittáá	abe. puorij mađhijttáá
ess. pyerrin mätkin	
par. pyerrid mätkid	(Käldee: MLO kielâoppâ)

MIÄRÄDÄS: Attributeh konjuisteh čuávuvávt:

*pronominattributeh

oovtâloho nom. tuot lodde gen. tuon lode akk. tuom lode lok. tuon loddeest ill. tuon loodán kom. tuoin luddijn abe. tuon lodettáá ess. tyenen lodden	maangâloho nom. tuoh lodeh gen. tuoi luudij akk. tyeid luudijd lok. tyein luudijn ill. tuoid luddijd kom. tuoi ludijguin abe. tuoi ludijttáá
--	--

akkusativattribut / pronominciälhástâh

Mii + kuolijd

oovtâloho nom. mii kuolijd gen. mon kye'le akk. mon kye'le lok. mon kyeleest ill. mon kuálán kom. moin kuolijn abe. mon kye'lettáá ess. manen kyellin part. mađe kyellid	maangâloho nom. moh kuolijd gen. moi kuolij akk. maid kuolijd lok. main kuolijn ill. mooid kuolijd kom. moi kuo'lijguin abe. moi kuo'lijttáá
---	--

Kii + almaid

<p>oovtâloho nom. kii almaid gen. kiän almaa akk. kiäm almaa lok. kiän almast ill. kiän almai kom. kiäi'n almain abe. kiän almaattáá ess. kenen a'lmajin part. keđe a'lmajid</p>	<p>maangâloho nom. kiäh almaid gen. kiäi almai akk. kiäid almaid lok. kiäin almain ill. kiäi'd almaid kom. kiäi almaiguin abe. kiäi almaittáá</p>
--	---

siämmáánáál miinii, kiinii, mohnii, kiähni, mihheen, kihheen, makken, kiähkin

*numeralattributeh

nom.	ohtâ kyeli	kulmâ kyele	čiččâm kyellid
gen.	oovtâ kyele	kuulmâ kyele	čiččâm kyele
akk.	oovtâ kyele	<u>kuulmâ kyele</u>	<u>čiččâm kyellid</u>
ill.	oovtâ kuálán	kuulmâ kuálán	čiččâm kuálán
lok.	oovtâ kyeleest	kuulmâ kyeleest	čiččâm kyeleest
kom.	ovttáin kuolijn	kulmáin kuolijn	<u>čiččâmáin kuolijn</u>
abe.	oovtâ kyelettáá	kuulmâ kyelettáá	čiččâm kyelettáá
ess.	ohtân kyellin	kulmân kyellin	<u>čiččâmin kyellin</u>
par.	-	-	<u>čiččâmid kyellid</u>

Vuálávijvejum sajuh láá eresnáál ko kâldeest (MLO kielâoppâ). Čuákkim tivoi konjuistem.

*lohosääni já substantiv mii lii maangâlovvoost

nom. käävcih saveheh
 gen. kaavcij savehij
 akk. kaavcijd savehijd
 ill. kavccijd saveháid
 lok. kaavcijn savehijn
 kom. **kaavcij savehijguin**
 abess. kaavcij savehijttáá
 ess. kähcin savehin

* adjektivattribut

Váldunjuolgâdus adjektivijn lii tot, et attribut ij koŋruist.

Spiekâstâh lii, et motomij adjektivij attributhäämih pyehtih leđe pelikoŋruensist. Adai –**lâš**, –**sâš**, –**muš**, –**vâš**, –**hâš** –loppâsâš adjektiveh sehe **pyeri** adjektiv pyehtih leđe 1.) koŋruisthánnáá teikkâ 2.) koŋruistiđ pelikoŋruensist.

-lâš jna.-loppâsâš saanij koŋruistem

táválâš

nom.	táválâš kandâ	táváliih kaandah
gen.	táválii kaandâ	táváliij kaandâi
akk.	táválii kaandâ	táváliijd kaandâid
ill.	táválii kaandân	táváleid kandâid
lok.	táválii kaandâst	táváliijn kaandâin
kom.	táválain kandâin	táváliij kandâiguin
abe.	táválii kandâttáá	táváliij kandâittáá
ess.	táválâš kandân*	táválâš kandân*
par.	táválâš kandâd*	-

–*lâš*, –*sâš*, –*muš*, –*vâš*, –*hâš* –loppâsâš adjektiveh lättejeh siämmáánáál.

*attribut puáhtá leđe meid koŋruensist (táválâžžân, táválâžžâd), mut lii táválub, et sääni ij koŋruist.

JÁ

sämmilâš

nom.	sämmilâš kandâ	sämmiliih kaandah
gen.	sämmilii kaandâ	sämmilij kaandâi
akk.	sämmilii kaandâ	sämmilijd kaandâid
ill.	sämmilii kaandân	sämmilâš kandâid
lok.	sämmilii kaandâst	sämmilijn kaandâin
kom.	sämmilâš kandâin**	sämmilij kandâiguin
abe.	sämmilii kandâttáá	sämmilij kandâittáá
ess.	sämmilâš kandân*	sämmilâš kandân*
par.	sämmilâš kandâd*	-

**sämmilâin kandâin puáhtá meid ettâđ, mut tot ij lah táválâš häämi.

*attribut puáhtá leđe meid koŋruensist (sämmilâžžân, sämmilâžžâd), mut lii táválub, et sääni ij koŋruist.

*pyeri-sääni kongruistem

nom. pyeri mätki gen. pyere määdhi akk. pyere määdhi ill. pyere máátkán lok. pyere määdhist kom. puorijn maðhijn abe. pyere maðhittáá ess. pyerrin mätkin par. pyerrid mätkid	nom. pyereh määðhih gen. puorij maadhij akk. puorijd maadhijd ill. puorijd maðhijd lok. puorijn maadhijn kom. puorij maðhijguin abe. puorij maðhijttáá ess. pyerrin mätkin
---	---

12§ TIERVÂSVUODÂSÄÄNIH

Tiervâsvuodâsanilistoin láá tärhistemnáál vala listoh: Eres tipšom já isedem, Raddiittâhsäänih já Eres säänih.

MIÄRÁDÂS: Eres tipšom já isedem tärhistui vuáðuhaamij uásild. Raddiittâhsäänih já Eres säänih sirdojeh čuávuváá čuákkimân.

13§ TIÄTTUN:

- Anarâškielâ kielâtipšompeeivih uárnejuvvojeh 8.-9.1.2016 ohtsâšpargoost Laapi kuávluhaldâttâhvargáduvâin. Peeivij ohjelm já luvâldâlleech/jodetteijeeh:

Kielâtipšompeeivij ohjelm 8.-9.1.2016

8.1. vástuppeivi

- 9.30 - 10.00 Kähvi já peeivi lekkâm, tiedettem Kielâ Käldeest
- 10.00 - 12.00 Kielâjuáhus avžuuttâsah: Stavâlistem anarâškielâst, kongruistem, lovnâsanij ráhtim já eres äigikyevdilis kielääših **Petter Morottaja**
- 12.00 - 13.00 purâdem (jieškuástidlâš)
- 13.00 - 16.00 Viereskielân máttáattem **Pigga Keskitalo, Inker-Anni Linkola**

9.1. l vurd h

9.00 - 9.30 K hvi j  peeivi lekk m

9.30 - 12.00 Kiel ateknologis h heiviitt s h anar shkiel st **Marja-Liisa Olthuis, Trond Trosterud**

12.00 - 13.00 pur dem (jiešku stidl sh)

13.00 - 16.00 Anar shkiel  seervi j  S mitige material ovd npyehtim, sav st ll m j  materiallonottem **Riitta Vesala, S mitige opp materialpargeeh**

Petter j  MLO sah vu rui soojid kalga lonottid, jis m h dul sh.

- Kiel k ldee lii finnim love P ikkieenn mkiel i ku vda st ud smittid Anar shkiel  ravvuuh - kirje j  almostittid tom udd sist sledg h  mist. Kiel pargeeh ir tt v  pieij d ud smittempargo joton oovt st Mattijn.

14  ERES   SHI:

 u vuv  h  u kkimeh. Kiel k ldee pargo-oornig mielid kiel ju huseh kalgeh  okk nid  ain s-uv kulmii ivveest teikk  t  rbu mielid. Kiel ju vus lii  u kkimist hu mm sh m, ete t rbu lii  okk nid een b-uv ko kulmii ive 2016   igi.

Peivimereh: 17.-18.3. 2016, eres  u kkim  igih meriduvvojeh manel  .

15§ ČUÁKKIM LOPÂTTEM

Saavâjodetteijee lopâttij čuákkim 12.12.2015 tme 17.00

11.12. Saavâjodetteijee
Marja-Liisa Olthuis

12.12. Saavâjodetteijee
Marja-Liisa Olthuis

Miina Seurujärvi
Čallee 11.12.

Neeta Jääskö
Čallee 12.12.

Pevdikirjetärhistem:

Marja-Liisa Olthuis

Petter Morottaja

Anna Morottaja